

Var i hela världen befinner sig globalhistoria nu?

Lisa Hellman

Ockultism, stäppmiljöer, året 1989, abolitionism, Maos lilla röda, revolutionen i Nicaragua, barnböcker, upplysningen – säg det som ännu inte studerats ”från ett globalt perspektiv”. Kanske är det här ett tecken på en urvattning av globalhistoria och dess koncept, kanske är det ett bevis på forskningsfältets landvinningar.

När 2020 går mot sitt slut är det få som ställer sig frågande till ett påstående som ”globala kopplingar kan driva historiska skeenden”. Oavsett om vi ser på det ekonomiskt, politiskt, medicinskt eller vetenskapligt så hänger världen samman – och den har gjort det ett bra tag. Det är en av grundtankarna för globalhistoria, men det är också sant för fältet självt: institutionaliserade utbyten, internationella samarbeten och översättningar har varit centralt för fältets utbyggnad och konsolidering.

Globalhistoria är inte längre något nytt; det finns globalhistoriska forskningscentra, riktade anställningar, bokserier, konferenser och nätverk runtom Europa, Nordamerika och Asien. Två tidskrifter har blivit de ledande, nämligen *Journal of Global History* och *World History Journal*. I det här läget är det inte konstigt att olika skolor och fokus börjar utkristallisera sig, och heller inte att olika prioriteringar och målbilder skapar såväl hätska debatter som konstruktiva diskussioner. Eftersom fältet globalhistoria försöker se bortom nationen som den självklara utgångspunkten är det intressant att fundera på hur nationell just globalhistoria ändå har blivit.

I början av århundradet, då globalhistoria började ta form som en egen vetenskaplig inriktning, var förespråkarnas ton både jublande och bombastisk: ”All historians are world historians now”, skrev Christopher Bayly 2004.¹ Ännu tio år senare, 2014, tänkte sig Lynn Hunt att en globalt orienterad historia skulle ”encourage a sense of international citizenship, of belonging to the world” och därmed ”produce tolerant and cosmopolitan global citizens”.² Den här sortens utsagor blir allt mer sällsynta, och mer och mer försiktiga. Det kan tolkas som att globalhistoriker, *vi* globalhistoriker borde jag säga, har nått en bit på väg: det är vanligare nu än för 20 år sedan att fundera över om ett nationellt perspektiv verkligen ger hela bilden, och det är vanligare att inkludera kopplingar och strömningar mellan regioner.

Att tonen förändrats kan också tolkas som att fältets initiala entusiasm har svalnat lite, och konfronterats med historieämnets tunga institutionella och vetenskapliga arv, och en värld vars gränser inte så lätt låter sig ignoreras.

Det enhetliga eller det fragmentariska

En ständigt återkommande grund för missuppfattningar och meningsskiljaktigheter är att fältet egentligen inkluderar tre helt olika definitioner av vad globalhistoria är. En del tänker sig en historia som är globalt täckande, som alltså inkluderar hela världen; andra fokuserar på globaliseringens historia, hur, när och med vilka effekter världen kom att vara så nära sammankopplad som den är i dag; åter andra ser helt enkelt globalhistoria som en metod och ett synsätt, i vilken nationen inte är en given bas (vilket skiljer den från transnationell historia), där den europeiska utvecklingen inte är ett givet mönster eller facit, och där kopplingar mellan regioner driver historisk förändring. Enligt den sistnämnda förståelsen blir en studie inte global för att studieobjektet är långt borta eller exotiskt, utan förklaringarna söks såväl inom som bortom nationens gränser. Ett klassiskt exempel är Rebecca Karl, som diskuterar nationalistiska diskurser i Kina kring sekelskiftet 1900, och finner att Polen och dess historia blir en kraftfull symbol i den nationella kinesiska debatten.³ Globalhistoria som ett synsätt, som historien om världens integration, eller som en världsvid historia, är alltså tre skilda definitioner – som dock inte utesluter varandra: det går alldeles utmärkt att skriva globaliseringens historia som ett skeende som sträcker sig över hela jorden, och använda sig av globalhistorisk analys och metod för att göra det.

Förutom definitioner av ämnet självt är en ständig diskussion den om globalhistorias metodologiska verktygslåda. Hur kan, och bör, egentligen en jämförelse mellan regioner och platser se ut, och vilken mall används för sådana jämförelser? Vad utgör en regional koppling, en sammanvävning (*connections* and *entanglements*), och måste dessa vara återkommande, eller ha ett visst slags inflytande, för att anses intressanta? Här finns både teoretiska och metodologiska konflikter, och så kommer det nog förbli. Sebastian Conrad, en av de tyska förespråkarna för att använda globalhistoria som ett angreppssätt, är en av dem som inte verkar tycka att det är ett problem om globalhistoria inte är enhetligt.⁴ Ämnet verkar snarast ha landat i en "låt hundra blommor blomma, låt hundra skolor tävla"-approach. För tio år sedan släpptes en mängd artiklar och böcker som argumenterade för varför, och hur, forskare skulle intressera sig för globalhistoria.⁵ Efter en översikt av fältet sammanfattade Peer Vries redan 2009: "It is time to bother less about cooking books and focus on the actual cooking."⁶ Det är också det som har hänt. Runtom i världen har globalhistoriker slutat försöka enas om

hur historia ska göras, och i stället börjat producera studier – och i varje land anpassas detta nya fält till det egna vetenskapliga och politiska landskapet.

I Storbritannien har globalhistoria tydligt influerats av imperiehistoria, och omvärderingen av landets historia. I Oxford, till exempel, har globalhistoria integrerats i den etablerade miljön för komparativ imperiehistoria, som skapat ett globalhistoriskt centrum.⁷ Samma tendens kan ses även i Portugal och i Nederländerna, där fältet blivit ett sätt att vitalisera en stark och lång tradition av forskning om det egna imperiet. I dessa tre länder har många globalhistoriska studier haft en maritim vinkel och ett tidsmässigt fokus på den egna guldåldern.

I USA har globalhistoria i stället fungerat som en reaktion på hur ”världshistoria” har lärts ut, det vill säga som *history of western civilizations*. Här har diskussionen om globalhistoria hela tiden haft en nära koppling till undervisning. Fältet ligger även nu närmare – och kallas även – världshistoria. Här ses det som viktigt att hela världen inkluderas, fast ur ett icke-eurocentriskt perspektiv.

Även i Japan och Korea ifrågasätts eurocentrism, och här finns forskare som i stället placerar sinofären i centrum för den historiska utvecklingen. Också här presenteras globalhistoria som en ”ny världshistoria”.⁸ I den världshistoriska traditionen ses världen som ett pussel, där det är viktigt att alla bitar finns med. Den globalhistoriska skolan som i stället ser det globala som ett synsätt, skulle säga att detta pussel är missledande: då försvinner det som sker mellan länder, de imperier som inte längre finns, och de utvecklingar som inte har ett enda ursprungsland eller plats, eller som förvrängs när de inte följs för en viss grupp snarare än på en viss plats.⁹

Dessa trender blev tidigt introducerade i Norden, och även i Sverige finns både de som placerar landet som en del av globaliseringens historia och de som kopplar svensk forskning till en icke-eurocentrisk världshistoria.¹⁰ Även om det inte har givit upphov till lika många specifika utbildningar eller tjänster som på andra ställen, finns globalhistoriska centra till exempel i Roskilde, Växjö och Åbo.

Det finns helt enkelt inte ett sätt att studera globalhistoria på. Med avstamp i klassisk italiensk mikrohistoria, som ju alltid sade sig kunna ha relevans även för övergripande, generella utvecklingar, visar till exempel en grupp i Warwick hur även stora globala förändringar börjar i det lilla.¹¹ Där väckte nyligen Christian de Vito och Anne Gerritsen en spännande metodologisk diskussion om hur man använder global mikrohistoria. Trots att skillnaden är lätt att visa och förstå teoretiskt, visar de på en tendens att blanda ihop mikro med lokalt och makro med globalt. Forskare försöker alltså uppmärksamma makroeffekter genom geografisk spridning eller, för

den delen, studera mikroförändringar genom att hålla sig till en geografiskt begränsad plats.¹²

Denna utblick är dock inte berättelsen om globalhistorians erövring av världen. Fältet är inte populärt överallt, och alla länder välkomnar inte ett globalt synsätt som en politiskt viktig utveckling. I Kina, till exempel, passar den inte ihop med det nationella politiska projektet men även till exempel i Frankrike har den mötts med stark skepsis.¹³ Relativt nya stater, till exempel i Afrika, som för första gången tar itu med sin egen nationella historia är inte alltid pigga på att redan lämna den bakom sig eller ifrågasätta dess betydelse. Fältets fragmentering utifrån olika länders behov, men som del av en gemensam diskussion, utgör i sig ett utmärkt exempel på en studie som kräver ett icke-nationellt perspektiv – och det finns redan globalhistoriska studier av globalhistorias historiografi.¹⁴

Forskningstrender

Så vad skrivs inom globalhistoria? Det finns en stabil bas med studier av globala utbyten och kopplingar, ofta med fokus på handel. Denna forskningsgren tar in allt fler sorters aktörer från allt fler bakgrunder.¹⁵ En annan klassisk globalhistorisk forskningsgren följer imperiers utveckling, och inom den diskuteras allt fler icke-europeiska imperier. I nära anslutning till denna diskuteras inte bara utvecklingar utanför Europa, utan också hur europeiska skeenden även påverkades av långväga kopplingar; där märks skolor som argumenterar för att till exempel moderniteten eller upplysningen uppkom på flera ställen samtidigt, om än i olika form.¹⁶ Slutligen puttrar en lågintensiv debatt vidare om ”den Stora Klyftan” (*the Great Divergence*), alltså när och varför (och på vilka sätt) Europa och Nordamerika drog ifrån resten av världen. Denna debatt gav fart och uppmärksamhet till hela det globalhistoriska fältet för 20 år sedan, men står inte längre i centrum. Möjligen är det faktum att debatten har övergivit enkla enfaktorsförklaringar (som tillgång till kol) ett tecken både på fältets mognad och dess splittring.¹⁷

En tidig kritik mot globalhistoria var att fältet inte har en egen metod, utan friskt lånar teorier, metoder och forskningsfrågor från andra. Det senaste decenniet verkar pendeln ha svängt, och en mängd andra fält har låtit sig inspireras av globalhistoria.

Här finns inte utrymme att vara heltäckande, men till en början kan man se på global urbanhistoria, där olika städers uppkomst och utveckling kopplas till varandra och jämförs.¹⁸ Andra som använder globalhistorias vokabulär och fokus på flöden är forskare inom materiell kultur och ekonomisk historia, såsom Miki Sugiura, som studerar det globala flödet av begagnade kläder, alltså både var de produceras och var de hamnar i andra

eller tredje hand, och hur detta påverkar platser på vägen.¹⁹ En annan påtaglig och ihållande trend är globala biografier.²⁰ Dessa har skrivits om etablerade och kända historiska personer, men biografierna har också blivit ett sätt att uppmärksamma personer, såsom kvinnliga slavar eller fångar, som annars inte sätts i rampljuset.²¹

Även inom arbetets historia är det tydligt hur ett klassiskt historiskt fält har öppnat för nya diskussioner genom att diskutera *hur* man kan jämföra, *om* man kan jämföra arbete – och huruvida studier av kopplingar mellan olika system och traditioner ger mer än jämförelser, eller studier av enskilda nationers historia.²² Ytterligare fält som inspirerats av globalhistoria är diplomatisk historia. Här diskuteras alltså inte bara kontakter mellan länder, utan också hur själva systemen för hur man möts och förhandlar kan ha påverkats av utbyten mellan regioner och kulturer.²³ Att internationell politik inte kan förstås inom en region, eller en kultursfär, har också blivit en inspiration för studier om kalla kriget.²⁴

En spännande korsbefruktning av fält är global reformationshistoria. Där jämförs inte bara hur reformationen har skett – eller inte – i olika länder, utan också hur det var en effekt av diskussioner och flöden av människor och texter mellan länder.²⁵ Det här är speciellt välkommet, eftersom det globalhistoriska fältet trots sitt intresse för transnationella (och prenationella) flöden har varit förbluffande dåligt på att fokusera religiösa kopplingar jämfört med hur mycket uppmärksamhet som ges till handel, vetenskap och politik.

En annan traditionellt svag punkt inom globalhistoria är studier med ett tydligt genusperspektiv.²⁶ Ett område där genus har en stark ställning är i globalhistorisk forskning om kolonialism och imperier, i synnerhet med fokus på 1700-talet och framåt.²⁷ Men även om det kommer fler och fler verk, syns inte en tydlig framåtmarsh eller en självklar integration i studier som inte specifikt studerar genusrelationer. Det är alltså fler böcker som sammanfattar genusrelationer från ett globalt perspektiv, i synnerhet för undervisning, än som låter en global studie få ett genusperspektiv. Det är synd, med tanke på den spännande forskning som kopplingen mellan genus och globalhistoria skapar, till exempel studier om feministiska nätverk, maktbalansen inom dem, och global terrorism.²⁸

Samma eftersläpning gäller mötet mellan global och queer historia. Här finns gott om plats både för fler empiriskt grundade studier och skarpare analytisk stringens för jämförelser av genus och sexualitet bortom nationella gränser, eller som transnationella system.²⁹ Även här är det vanligare att queera studier tar ett globalt perspektiv än att globalhistoriska studier, utan att fokusera på en queergrupp, använder queerteori. Men allt fler och fruktbara studier använder queerhistoria för att förnya såväl urbanhistoria,

nationalism som arbetets historia, även om det i nuläget finns en starkt tonvikt på historien från 1900-talet och framåt.³⁰

Ett av de fält som visar på möjligheter, men också svårigheter, som följer av ett globalt perspektiv är global idéhistoria (*global intellectual history*). I utforskningen av vissa koncept, politiska och intellektuella rörelser eller personer, har det globala perspektivet visat sig särskilt gynnsamt: en studie av ungturkarna som kopplar samman deras retorik med samtida japanska, polska och kinesiska intellektuella, och deras reaktioner på det rysk-japanska kriget kommer längre i sin förståelse än en begränsad studie.

Men här finns också kritiker, som menar att just för intellektuell historia finns en risk att fokus läggs på vissa typer av aktörer, vissa typer av texter, de som passar in i ett tänkt – och ofta västeuropeiskt och modernt – mönster.³¹ Det leder naturligt till en större diskussion, nämligen den om normer inom globalhistoria. Redan 2006 varnade Jack Goody, en förespråkare för ett globalt perspektiv, för att jämföra utifrån en europeisk modell: om det enda som räknas som ett universitet är en byggnad och en institution som till både form och funktion är som de i Europa, då blir högre utbildning automatiskt en europeisk uppfinning.³² Om man däremot med öppet sinne jämför praktiker och funktioner, blir bilden en helt annan. I synnerhet inom kinesisk vetenskapshistoria har det här blivit en knäckfråga, där debattörer menar att även Joseph Needhams klassiska jämförelser förutsätter ett europeiskt facit.³³

Den här diskussionen är delvis en vidareutveckling på vetenskapshistorias paradigmskifte, där kunskap inte längre uteslutande ses som teoretisk och skriftlig kunskap. Kunskapshistoria har sedan 15 år pratat om cirkulationer som ett sätt att komma bort från modellen där en idé har ett ursprung, varifrån den sprids genom diffusion. Men om man helt och hållet följer lokala normer för kunskap, eller vetenskap, går det då att jämföra mellan länder, och vad är det då för objekt som egentligen jämförs? Eller, i fallet av kopplingar, går det att låta studieobjektet transformeras under resans gång, och ändå hävda att det skett en global koppling? En etablerad insikt som betonas allt mer är hur skapande av kunskap sker på ojämna mark, i ett landskap av maktrelationer mellan kön, etniska grupper, och regioner. Att integrera den verkligheten i sin metod blir troligen den största utmaningen för global idéhistoria under de kommande åren.

Samma utmaning, alltså att systematiskt integrera ett maktperspektiv, står all globalhistoria inför. Det kom tidigt kritik, i synnerhet från experter på afrikansk historia, att globalhistoria riskerade att bli ett glatt firande av den moderna globaliseringens historia.³⁴ I dag ligger allt starkare fokus på de som betalar, och har betalat, priset för en globaliserad värld. Detta märks inte minst i migrationens historia, och i globala slaveristudier. Just

globala slaveristudier brottas med risken att låta det transatlantiska slaveriet fungera som mall för hur allt slaveri har sett ut, och fungerat, och därmed missa tvångsmigrationer och tvångsarbete i andra regioner.³⁵

Det globalhistoriska fältet har alltså tagit till sig kritiken att det tidigare sett kopplingar och globalisering som något i grunden positivt. En annan kritik har varit fältets mobilitetsbias, att forskarna i synnerhet följt de människor, ting eller idéer som spridit sig, och därmed gett en skev bild av det förflutna. De mest spridda och frekvent citerade texterna just nu handlar dock om när transregionala kopplingar *inte* sker, när idéer eller kunskap hemlighålls, förvrängs eller förfalskas, och tillfällen när kopplingar bryts och försvinner.³⁶ Under sitt första decennium fick globalhistoria, med rätta, utstå kritik för att inte tillräckligt behandla frågor om ojämlika maktförhållanden och exploatering. I framtiden verkar det som att dessa frågor i stället kommer stå i centrum för samtalet.

Debatter

För några år sedan publicerade historikern Jeremy Adelman en essä om globalhistorias plats i forskningen och i politiken. I texten ville han dels varna för att globalhistoria som fält hotas av den politiska utvecklingen där globalisering inte ses som något positivt, dels argumentera för att fältet blivit urholkat, och dels öppna debatter på vilket sätt fältet globalhistoria självt hade skuld till denna urholkning. Adelman är föreståndare för ett globalhistoriskt centrum, och är alltså inte emot globalhistoria som fält eller metod, men texten väckte en så stark debatt att flera av hans poänger inte togs emot konstruktivt, utan som argument för att sluta med globalhistoria helt och hållet. Vad Adelman lyfte fram var bland annat att globalhistoria riskerar att slå mynt av främmande kulturer, att målandet med bred pensel kan dölja utvecklingar i områden som ses som periferi – som därför inte undersöks – och att en vilja att finna kopplingar och likheter gör att man underskattar skillnaderna. Hans egen utbildningsbakgrund är inom Latinamerikastudier, och från det perspektivet ser han en institutionell risk för att globalhistoria helt skulle ersätta områdesstudier, inte komplettera dem, och därmed utgöra en ursäkt för nedskärningar i forskning inom andra områden eftersom de skulle täckas av det globala i stället. Sammantaget, menar Adelman, måste globalhistoria fundera mer på ojämlikhet och exploatering. Det finns fortfarande goda skäl att ta det här på djupaste allvar. Om globalhistoria som bas har en kritik av maktrelationer i traditionell historia, såsom nationalistiska och eurocentriska idéer, då har vi ett ansvar att tänka på vilka maktrelationer fältet självt skapar.³⁷

Den uppmärksamme läsaren har kanske märkt att det råder en tydlig

obalans bland de forskare som citerats i den här texten. Jag försöker aktivt inkludera studier av kvinnor, och perspektiv på globalhistorias utveckling i olika länder. Men globalhistorias giganter, de som citeras såväl i Europa och USA som i Östasien, Brasilien och Ryssland, är företrädesvis män, män från Tyskland, England och USA. Här syns tyvärr att globalhistoria inte agerade i ett jämlikt vakuum när det etablerades. Det gäller inte minst forskningen självt. Som globalhistorikern Dominic Sachsenmaier sammanfattar i sin globala studie av historieämnet: det är möjligt att skriva generella utsagor om historia och mänsklig utveckling med bas i brittisk eller amerikansk historia, men inte utifrån japanska eller thailändska källor, och medan teorier från Marx och Weber används för alla möjliga regioner och tider behandlas intellektuella traditioner i Kina och Afrika som studieobjekt, inte som relevanta epistemologiska hjälpmedel för att skriva historia.³⁸ Inte minst de globalhistoriska grupperna i Tokyo och Osaka har kritiserat att såväl forskningssamtalen som litteraturreferenserna inom det så kallade globala fältet så starkt domineras av engelska. Det här är inte en unik problematik. Amerikanska historiker som studerar Frankrike, till exempel, har länge kritiserats för att läsa franska källor men inte hänvisa till forskning publicerad på franska.³⁹

Begränsade språkkunskaper är en annan farhåga som Adelman lyfter fram i sin debatttext: han är rädd för att globalhistoria ska bli ”world history but with only English”, alltså att språkkunskaper sätter gränser för att gå bortom nationen. Den risken är kanske närmare knuten till översiktliga makronarrativ, som är beroende av sekundärlitteratur och översatta källor, än de djuplodande studier som fått uppmärksamhet de senaste åren (om man till exempel tittar på dem som fått Walter Markow-priset, som delas ut av det europeiska globalhistoriska förbundet ENIUGH för avhandlingar i globalhistoria). Snarare har fältet alla möjligheter att föra in källor från grupper som inte nödvändigtvis finns i konventionella arkiv eller utbildningsinstitutioner, och där har i synnerhet Stillahavsstudier visat vägen. Slutligen handlar språkkompetens inte bara om att skriva om avlägsna regioner, utan också om tillgång till vissa tidsperioder: säkerligen vore det ett problem även för den som vill ytföra en aldrig så nationell studie av Sveriges tidigmoderna vetenskapliga och politiska debatter, men som varken läser latin eller franska.

En del av språkdebatten är hur relationen mellan forskare från olika länder egentligen ser ut, i synnerhet när disputerade forskare utanför Europa och USA anställs för att hjälpa till med källäsning, snarare än som diskussionspartners eller för att producera egen forskning. Här har globalhistoria en bra bit kvar till målet. Flera globalhistoriska samarbeten kopplar samman elituniversitet i Europa, USA och företrädesvis Japan.⁴⁰

Tittar man närmare på några av dessa samarbeten, kan man dock fundera på vad det globala egentligen består i. Det som kallas globala studier, till exempel i Shanghai, Århus eller Monash, verkar ibland betyda att koppla samman nationell, rentav konventionell, forskning inom olika regioner. Globalt i den meningen blir ett ord för institutionellt samarbete, inte att följa en ny metodologisk eller teoretisk vändning.

Den kanske mest centrala diskussionen knuten till den om språk, är dock den om pengar och frihet att resa. Det lyfts fram som en merit för en globalhistorisk studie att bygga på arbete i flera arkiv, gärna i flera länder. Det är självklart inget dåligt, men det förutsätter både pengar för att kunna resa och ett pass, eller åtminstone visum, som ger en rätt att resa. Att ha detta som ideal för studierna begränsar i högsta grad vilka som kan utföra dem, och att ha det som optimumnorm för hela fältet slår också fast *vilka* forskare som har möjligheten att göra bra och inflytelserik globalhistoria.

Här skulle digitalisering på bred front kunna utgöra en utjämning. Men som vi märkt de senaste decennierna är det inte riktigt så lätt: alla arkiv har inte råd att digitalisera sina källor, andra väljer av politiska eller andra skäl att inte hålla dem öppna. Det finns anledning att fundera över vilka slags källor (till exempel tryckta eller inte) och på vilka språk (till exempel mindre ursprungsspråk) som blir tillgängliggjorda. Det som finns fritt tillgängligt riskerar att sammanfalla med det som finns i europeiska, inte sällan tidigare koloniala, arkiv med god finansiering.

Det finns inget tvivel om att historia på många sätt fortfarande vilar på en nationell grund: många finansierande institutioner, de allra flesta utbildningar och examina, och i stort sett alla tjänster finns inom ett lands system. Det gör att även om forskningen ska ske i ett globalt samtal om en global historia, måste den enskilda forskaren försöka passa in i nationella ramar.

Den hårdaste kritiken, rent metodologiskt, kommer inifrån det globalhistoriska fältet självt, och det är kanske ett sundhetstecken. Men det som målas upp som det största hotet är inte att globalhistoria är överspelat vetenskapligt, utan politiskt: det finns en oro för att den förändrade inställningen till nationalism, globalitet och kosmopolitiska grupper, kommer att ändra fältets förutsättningar.⁴¹ Kanske fick fältet en så snabb frammarsch för att ordet 'global' i sig under fler år genererade intresse, välvilja och finansiering, och kanske är det därför fältet nu stöter på patrull. Hur det kommer att gå för globalhistoria framöver har mindre med vetenskapliga landvinningar och mer med vår politik att göra. Vilken roll som vi ger nationen som ram för våra handlingar, tankar och analyser, och vilken tonvikt som ska ges till kopplingar till andra regioner, kommer avgöra globalhistorias framtid.

Noter

- 1 Christopher Bayly, *The Birth of the Modern World, 1780–1914. Global Connections and Comparisons*, Uppsala 2004, s. 469.
- 2 Lynn Hunt, *Writing History in the Global Era*, New York 2014, s. 51.
- 3 Rebecca E. Karl, *Staging the World. Chinese Nationalism at the Turn of the Twentieth Century*, Durham 2002.
- 4 Sebastian Conrad, *What is Global History?*, Princeton 2016.
- 5 Typiska exempel är, förutom Lynn Hunt och Sebastian Conrad, även James Belich m.fl. (red.), *The Prospect of Global History*, Oxford 2016; Diego Olstein, *Thinking History Globally*, New York 2015.
- 6 Peer Vries, "Editorial", *Österreichische Zeitschrift für Geschichtswissenschaften* 2009:2, s. 8.
- 7 Richard Drayton & David Motadel, "Discussion: The Futures of Global History", *Journal of Global History* 2018:1, s. 1–21.
- 8 Masashi Haneda (red.), *Atarashii sekaishi e – chikyū shimin no tame no kōsō*, Tokyo 2018; Shigeru Akita, "World history and the emergence of global history in Japan", *Chinese Studies in History* 2010:3, s. 84–96.
- 9 Conrad 2016, s. 62–67.
- 10 Se debatten mellan Stefan Eklöf Amirell, Rolf Torstendahl, Leos Müller och Göran Rydén i *Historisk Tidskrift* 2009:2–4; en tidig samling på svenska är Leos Müller, Göran Rydén & Holger Weiss (red.), *Global historia från periferin. Norden 1600–1850*, Lund 2010.
- 11 Två spännande exempel är John-Paul A. Ghobrial, "The secret life of Elias of Babylon and the uses of global microhistory", *Past & Present* 2014:1, s. 51–93; Tonio Andrade, "A chinese farmer, two african boys, and a warlord. Toward a global microhistory", *Journal of World History* 2010:4, s. 573–591.
- 12 Christian G. de Vito & Anne Gerritsen, "Micro-spatial histories of labour. Towards a new global history", i *Micro-Spatial Histories of Global Labour*, Christian G. de Vito & Anne Gerritsen (red.), Cham 2018.
- 13 Se den svidande recensionen av Patrick Boucheron (red.), *Histoire mondiale de la France*, Paris 2017 i Pierre Nora, "Histoire mondiale de la France", *L'Obs* 2017:2734, s. 68–69.
- 14 Dominic Sachsenmaier, *Global Perspectives on Global History. Theories and Approaches in a Connected World*, Cambridge 2011; Sven Beckert & Dominic Sachsenmaier (red.), *Global History, Globally. Research and Practice around the World*, London 2018; .
- 15 Se t.ex. Sebouh David Aslanian, *From the Indian Ocean to the Mediterranean. The Global Trade Networks of Armenian Merchants from New Julfa*, Berkeley 2011; Birgit Tremml-Werner, *Spain, China and Japan in Manila, 1571–1644. Local Comparisons and Global Connections*, Amsterdam 2015.
- 16 Se sammanfattning i Miguel Bandeira Jerónimo, "Imperial globalisations", i *Explorations in History and Globalization*, Cátia Antunes & Karwan Fatah-Black (red.), London 2016, s. 212–230.
- 17 Den senaste debatten sammanfattas och vävs samman i Victor Court, "A reassessment of the Great Divergence debate. Towards a reconciliation of apparently distinct determinants", *European Review of Economic History* 2019: December.
- 18 Se t.ex. Wendy Z. Goldman & Joe William Trotter Jr., *The Ghetto in Global History. 1500 to the Present*, London 2017.
- 19 Miki Sugiura, "The mass consumption of refashioned clothes. Re-dyed kimono in post war Japan", *Business History. Changing Secondhand Economies* 2019:1, s. 106–121. Se även

- Giorgio Riello & Anne Gerritsen (red.), *The Global Lives of Things. The Material Culture of Connections in the Early Modern World*, London 2016.
- 20 Desley Deacon, Penny Russell & Angela Woollacott (red.), *Transnational Lives: Biographies of Global Modernity, 1700–Present*, Basingstoke 2010; Miles Ogborn, *Global Lives: Britain and the World, 1550–1800*, Cambridge 2008. Det finns även mikrohistoriska studier av platser, Mark Gamsa, "Biography and (Global) Microhistory", *New Global Studies* 2017.
- 21 Jeremy Adelman, *Worldly Philosopher. The Odyssey of Albert O. Hirschman*, Princeton 2013; två klassiska exempel på mikrohistoria som betonar ofria grupper är Linda Colley, *The Ordeal of Elizabeth Marsh. A Woman in World History*, New York 2007; Natalie Zemon Davis, *Trickster Travels. A Sixteenth-Century Muslim between Worlds*, London 2006.
- 22 Karin Hofmeester & Marcel van der Linden (red.), *The Global History of Work*, Berlin 2018; Andreas Eckert, *Global Histories of Work*, Oldenbourg 2016.
- 23 Se t.ex. Rubén González Cuerva "La historia global de la diplomacia desde la monarquía hispana", *Chronica nova. Revista de historia moderna de la Universidad de Granada* 2018:44; Zoltán Biedermann, Anne Gerritsen & Giorgio Riello, *Global Gifts. The Material Culture of Diplomacy in Early Modern Eurasia*, Cambridge 2017.
- 24 Sara Lorenzini, *Global Development. A Cold War History*, Princeton 2019; Philip E. Muehlenbeck (red.), *Gender, Sexuality, and the Cold War. A Global Perspective*, Tennessee 2017.
- 25 Charles H. Parker, "The Reformation in global perspective", *History Compass* 2014:12.
- 26 Det här noterades i Patrick Manning, *Navigating World History. Historians Create a Global Past*, Gordonsville 2003, s. 201–210; igen i Merry E. Wiesner-Hanks, "Early modern gender and the global turn", i *Mapping Gendered Routes and Spaces in the Early Modern World*, Merry E. Wiesner-Hanks (red.), Farnham 2015, s. 59–60; och i Maria Sjöberg, "Gender meets world history. Family and political regency", *Entremons. UPP Journal of World History* 2016:8, s. 3–25.
- 27 Ulrike Lindner & Dörte Lerp (red.), *New Perspectives on the History of Gender and Empire. Comparative and Global Approaches*, London 2018.
- 28 Quinn Slobodian, "Guerrilla mothers and distant doubles. West German feminists look at China and Vietnam 1968–1982", *Zeithistorische Forschungen* 2015:12; Lucy Delap, *Feminisms. A Global History*, Chicago 2020.
- 29 Leila J. Rupp, "Whiggish thinking about transnational women's history and queer history", *Journal of Women's History* 2017:1.
- 30 Se exemplen i Robert G. Diaz essä "Queer histories and the global city", *GLQ. A Journal of Lesbian and Gay Studies* 2012:2–3; Sara R. Smith "Queers are workers, workers are queer, workers' rights are hot! The emerging field of queer labor history", *International Labor and Working Class History* 2016:89; Dasha Serykh "Homonationalism before homonationalism. Representations of Russia, Eastern Europe, and the Soviet Union in the U.S. homophile press, 1953–1964" *Journal of Homosexuality. U.S. Homophile Internationalism* 2017:7.
- 31 Jorge Cañizares-Esguerra, "On ignored global 'scientific revolutions'", *Journal of Early Modern History* 2017:21; Frederick Cooper, "How global do we want our intellectual history to be?"; Sudipta Kaviraj, "Global intellectual history meanings and methods", båda i *Global Intellectual History*, Samuel Moyn & Andrew Sartori (red.), New York 2013.
- 32 Jack Goody, *Theft of History*, Cambridge 2006.
- 33 Volker Scheid & Curie Virág, "Introduction to history of science special section on tong 通.", *History of Science* 2018:2.

- 34 Frederick Cooper, "What is the concept of globalization good for? An African historian's perspective", *African Affairs* 2001:100.
- 35 Damian Alan Pargas, "Slavery as a global and globalizing phenomenon", *Journal of Global Slavery* 2016:1, s. 1–4; Hideaki Suzuki, *Abolitions as a Global Experience*, Singapore 2015.
- 36 Margot Finn, "Frictions' d'empire. Les réseaux de circulation des successions et des patrimoines dans la Bombay coloniale des années 1780", *Annales. Histoire, Sciences Sociales* 2010:5; Robert N. Proctor & Londa Schiebinger, *Agnotology. A Missing Term to Describe the Cultural Production of Ignorance (and its Study)*, Stanford 2008.
- 37 Jeremy Adelman "What is global history now?" i *Aeon* 2017, <https://aeon.co/essays/is-global-history-still-possible-or-has-it-had-its-moment> (14/9 2020); flera av reaktionerna finns sammanfattade i Drayton & Motadel 2018.
- 38 Sachsenmaier 2011, s. 40–41.
- 39 Drayton & Motadel 2018, s. 13.
- 40 Typexempel är samarbetet mellan Tokyo universitet, Princeton, Freie Universität Berlin och EHESS i Paris, eller det mellan universiteten i Oxford, Princeton, Konstanz, Leiden, Calcutta och Osaka.
- 41 Detta nämner även Adelman 2017.